

MÅNADENS SJUKDOM

KNUTMASK

Sjukdomen orsakas av parasiten *Oesophagostomum dentatum*. Namnet är sammansatt av grekiskans *oisophagus* = matkanal och *phagein* = äta, och latinets *stoma*, som betyder mun, och *dentatus*, som betyder tänder. Parasiten är vanlig och det finns flera arter av *Oesophagostomum* som alla påminner om varandra. Den vuxna parasiten är 8-15 mm lång och lever i slemhinne-väggen i grisens blindtarm (*caecum*) och grovtarm (*colon*). Ägg urskiljs med grisens avföring, kläcks och utvecklas till en larv inom en vecka. Larverna kryper iväg från avföringen och upp på, till exempel, grässtrån eller halmstrån. Larven kan överleva i upp till ett år utanför djuret. Grisen får i sig larven när den bökar och äter gräs/halm. Larverna borrar sig in i tarmslemhinnan där den syns som en 2 mm stor knuta i tarmväggen. De kan ligga kvar här i 65 dagar men ofta utvecklas de till vuxna parasiter efter cirka 2 veckor. Tre till sex veckor efter infektion börjar den nu vuxna parasiten att urskilja nya ägg. Parasiten är värdspecifik och infekterar bara grisar.

Knutmasken anses vara den vanligaste parasiten hos vuxna suggor och är eventuellt vanligare i system med djupströbädd. Grisarna verkar inte utveckla någon långvarig immunitet mot parasiten utan kan infekteras upprepade gånger. Det verkar dock finnas ett motsatsförhållande mellan det antal ägg som grisen infekteras med, och graden av infektion. Vissa studier visar, att när grisar infekteras med ett mycket stort antal larver, verkar dessa aktivera grisens immunsystem som i sin tur hämmar parasiten så att få larver klarar av att utvecklas till vuxna parasiter. Dessa vuxna parasiter har dessutom en sämre ägg-urskiljning jämfört med de parasiter som etablerat sig i tarmen vid låg ”konkurrens”.

Den vuxna knutmasken orsakar få symptom och det är oklart hur stor betydelse parasiten har. Den har diskuterats som orsak till "thin sow syndrome" – en kronisk infektion med återkommande insjuknanden, teoretiskt i samband med att ett stort antal larver utvecklas samtidigt på grund av hormonförändringar hos suggan inför grisning. Symtom som anges är avmagring hos suggan efter grisning, i kombination med nedsatt mjölkproduktion och åtföljande dålig tillväxt hos smågrisarna. Det finns inga nyare studier kring denna hypotes och det är svårt att avgöra hur relevant den är. Det finns även rapporter som menar, att kraftiga infektioner kan ge upphov till kroniska diarréer och störningar i grovtarmens funktion. Sjukdomen diagnosticeras lättast i samband med obduktion då man kan påvisa knutorna i tarmväggen. Parasitäggen kan påvisas i träckprov, men flera olika parasiter har ägg med liknande utseende, vilket ibland kan försvåra diagnosen.

Sjukdomen kan behandlas med vanliga avmaskningspreparat, men eftersom parasiten är vanlig och dess betydelse är oklar, är rutinmässig behandling i dagsläget inte att rekommendera.

Kontaktuppgifter:

Magdalena Jacobson
Box 7054
750 07Uppsala
Magdalena.Jacobson@slu.se